

UN MEDIC ȘI OM POLITIC ARDELEAN: DR. NICOLAE STOIA (1830-1879)

ALEXANDRU ONOJESCU

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie

Rezumat

Cercetarea noastră își propune să recupereze biografic un nume din lista istorică a medicilor români ardeleni: Dr. Nicolae Stoia. Figură cunoscută la mijlocul secolului al XIX-lea în mediile românești din Transilvania, medic al comunei Rășinari și ulterior medic al Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj, membru al elitei politico-naționale, Dr. Stoia a încetat brusc din viață, la o vârstă nu foarte înaintată, nelăsând multe urme ale existenței sale. Studiile desăvârșite la Universitatea din Viena, bunele relații cu unii profesori cunoscuți ai timpului și practica în spitalele acestui oraș i-ar fi putut deschide porțile unei cariere în capitala Imperiului, în schimb, a preferat să se întoarcă în Transilvania în 1861, pentru a participa la efervescența politică generată de debutul perioadei liberale. În următoarele două decenii, Dr. Stoia a fost prezent la majoritatea acțiunilor politice importante ale românilor ardeleni, făcându-și în același timp datoria de medic la Rășinari și Blaj, până când, în anul 1878, a fost nevoit să se retragă pentru tratament la Viena. Dar evoluția bolii sale a fost atât de rapidă, încât după mai puțin de un an s-a stins din viață, amintirea sa ștergându-se repede printre contemporani.

Cuvinte cheie: medici, Transilvania, politică, biografie.

A TRANSYLVANIAN PHYSICIAN AND POLITICIAN: DR. NICOLAE STOIA (1830-1879)

Abstract

Our research aims at recovering the biography of one name within the historical list of the Romanian physicians from Transylvania: Dr. Nicolae Stoia. At the beginning of the second half of the 19th century he was a well-known figure among his co-nationals – chief-physician of the Rășinari borough and later chief-physician of the Greek-Catholic Metropolitan See of Blaj, member of the political and national elite, Dr. Stoia passed away suddenly, before he reached 50, without leaving behind many documentary traces. His years of study at the University of Vienna, his good relations with some of his professors and the years of practice in this city's hospitals could have given him the opportunity of a career in the Empire's capital. Instead, he had chosen to return to Transylvania in 1861, in order to take part in the political enthusiasm generated by the new liberal regime. During the next two decades, Dr. Stoia was present at many of the important political actions of the Romanians from Transylvania, in the meanwhile fulfilling his professional duty as a physician in Rășinari and Blaj, until 1878 when he was forced to retire to Vienna for medical treatment. Sadly, the evolution of his illness was very fast and led to his death within less than a year.

Keywords: physicians, Transylvania, politics, biography.

Articol intrat la redacție în data de: 16.10.2011

Primit sub formă revizuită în data de: 12.03.2012

Acceptat în data de: 14.03.2012

Adresa pentru corespondență: alexandruonojescu@yahoo.com

Premize istoriografice

Printre personalitățile transilvănene cu studii medicale, dar care s-au impus mai degrabă în câmpul politicii, istoriografia dedicată secolului al XIX-lea i-a privilegiat pe Alexandru Vaida-Voevod (1872-1950) [1] și Aurel C. Popovici (1863-1917) [2]. Alături de aceștia însă, mișcarea națională românească a beneficiat de aportul multor altor intelectuali de formație medicală, care au rămas fideli jurământului hipocratic, implicându-se puțin în viața politică, fără a face din ea o profesie. În categoria celor din urmă poate fi inclus și Dr. Nicolae Stoia, medic al comunei Rășinari, apoi al Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj, dar în același timp participant la toate evenimentele politice importante din viața românilor transilvăneni între 1861-1875.

Cu excepția câtorva mențiuni fortuite, viața și activitatea lui N. Stoia nu au făcut obiectul cercetărilor istorice [3], cel mai lung text biografic ce i-a fost dedicat până în prezent fiind necrologul de câteva rânduri din ziarul timpului [4]. La această cădere în uitare a avut o contribuție însemnată și obiceiul menționat încă din vremea studenției de a distruge corespondența primită, nelăsând astfel în urma sa o arhivă, spre deosebire de alți contemporani mai interesați de amintirea lor postumă [5]. Puținele acte păstrate sunt o parte din scrisorile pe care i le-a adresat prietenului său de-o viață, canonicul blăjean Ioan Micu-Moldovan (1833-1915), corespondență aflată astăzi în fondul personal al celui din urmă, la Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale.

Studiile și cariera medicală

Dr. Nicolae Stoia s-a născut în anul 1830 în comuna sibiană Veștem, într-o familie de români greco-catolici. Data exactă a venirii sale pe lume nu figurează în niciunul din documentele lăsate în urmă și nici în necrologul său. Cel mai probabil a urmat clasele primare în sat și cu siguranță pe cele secundare în Școlile Blajului. Multe dintre scrisorile sale către I. Micu-Moldovan conțin salutări trimise foștilor colegi, dar și unora dintre profesori: Grigore Elekes¹ (1820-1886) [6], Ioan V. Russu² (1826-1905) [7] și Iosif Tarța³ (1819-1866) [8]. Este posibil chiar să fi urmat și cursul teologic la Blaj, fără însă a fi hirotonit, căci în 1871, pe fondul unor probleme financiare majore, lua în calcul varianta retragerii ca preot la Abrud [9].

Din corespondența sa reiese că a plecat la studii în capitala Imperiului Habsburgic în toamna anului 1853.

1 Mihail Elekes (1820-1886) a fost absolvent al Școlilor Blajului, fiind integrat după absolvire corpului profesoral. Între 1870-1886 a fost protopop și paroh al Albei Iulia.

2 Ioan V. Russu (1826-1905) a fost profesor la Seminarul din Blaj între 1830-1862, protopop al Sibiului între 1862-1901 și membru al capitolului blăjean după această dată.

3 Iosif Tarția (1819-1866) a fost profesor de teologie dogmatică la Seminarul din Blaj. A lăsat în manuscris un curs de teologie dogmatică, rămas inedit până astăzi.

Din alte observații făcute de Dr. N. Stoia într-o scrisoare adresată prietenului său Constantin Bene (1832-?) putem înțelege că, în cazul său, alegerea profesiei medicale nu s-a datorat doar unui calcul rece și cântării șanselor unei cariere de succes. Sunt sesizabile cunoașterea empirică a acestui domeniu anterioară plecării la studii, alături de credința că astfel va putea fi de ajutor prietenilor, dar și conașterii în general: *Eu nu cunosc om mai pierdut în lume decât care și-a uitat cine a fost odată și voiesc a arăta aceia ce nu există. – Eu nu vă poftesc ca să veniți în starea aceea ca să mă aveți de lipsă niciodată, însă să se întâmple că totuși să fiu de lipsă, atunci fiți siguri cum că nu v-aș înconjura dacă și starea voastră ar fi debile, săracă etc. Noi am vorbit mai de multe ori despre oameni de aceia care și-au uitat că au purtat opinci odată* [10].

Școala de medicină vieneză avea în epocă o reputație deosebită, constituind un punct de atracție pentru mulți dintre studenții central-europeni care doreau să se desăvârșească în arta hipocratică. Printre profesorii săi celebri se numărau anatomistii Karl von Rokitansky (1804-1878) [11] și Joseph Hyrtl (1810-1894) [12], internistul Joseph Škoda (1805-1881) [13], dermatologul Ferdinand Hebra (1816-1880) [14], fiziologul Ernst Brucke (1819-1892) [15], obstetricianul Ignacz Semmelweis (1818-1865) [16] și alte nume cunoscute ale medicinei acelor timpuri [17]. Dintre profesori, se pare că Stoia a fost atras cel mai mult de internistul Dr. Joseph Škoda, ale cărui calități științifice le lauda în corespondență și către care îi îndruma pe prietenii săi ce căutau alinare în cabinetele medicilor vienezi [18].

Pe măsură ce înainta în studiul medicinei, N. Stoia a început să fie consultat de amicii rămași acasă, cerându-i-se ajutorul în diagnosticarea și tratarea „prin corespondență” a unor bolnavi. Este de remarcat faptul că răspunsul studentului Stoia începe prin afirmarea relativității opiniei sale, în condițiile în care nu putea să consulte pacientul personal. Această asumare a limitelor îi evidențiază câteva dintre trăsăturile personalității: onestitatea și realismul, alături de o puternică doză de bun simț. Fiind vorba despre un caz relativ simplu de debilitate pe fondul unei îndelungate convalescențe, Stoia nu se grăbește să recomande o medicație, ci face referiri la mediul în care trăiește bolnavul, solicitând câteva măsuri de igienă psihică și fizică, în spiritul a ceea ce am putea numi rudimentele unei abordări bio-sociale. Acestea erau menite să reconforteze pacientul, dar totodată să îl rupă de mediul în care evoluase boala și să creeze astfel premisele unei însănătoșiri, în care forțele proprii ale organismului să primeze și nu medicația. Iată cum sunau indicațiile sale:

Încep dară istoria în cazul tânărului; auzi părerea mea. Ca să-ți pot da părere adevărată ar trebui să vizit[ez] pe familia tânărului după arta științei mele. Aceasta durere! nu pot fără, pentru aceea că prognoza mea va fi numai probabilă. Mai întâi trebuie sufletul aceluia morbos liniștit,

trebuie ocupat în alte lucruri, numai în sine nu, distragere plăcută care voi acolo nu aveți, nu puteți avea, omul acesta trebuie cu un cuvânt nicidecum să se ocupe cu starea sa, urmările bolii își pentru că el ca nemedic nicidecât nu poate judeca viitorul stării sale fără prin imagineri false își neodihnește spiritul și acesta iritând întreg organismul îl consumă mult sau puțin. A doua nutrirea bună, mâncări de carne proaspătă, ouă, cele din urmă mai bine crude sau puțin încălzite pentru că atunci nu trebuie mistuire așa mare. A treia locuință sănătoasă, curățenia trupului și a schimburilor, o temperatură de mijloc a locuinței. Cât pentru genitalii, spălarea lor în apa stătută în casă, nu rece tare, nici caldă, pentru că ambe[le] irită. Seara cel puțin în 8 ½ trebuie cinat înainte de dormit, trebuie băut foarte puțin, ori va sta băutura din spirtoase (care aici sunt oprite) ori din apă curată. Dormirea trebuie să fie sau pe o parte sau pe alta, pe spate cât se va putea mai puțin [19].

Însă în timp ce încerca să ofere ajutor pacienților săi, N. Stoia a căzut el însuși bolnav, fiind împiedicat pentru câteva săptămâni în anul 1860 chiar de la efectuarea practicii în spital. Din păcate, în niciuna dintre scrisorile sale nu menționează explicit natura bolii de care suferea, astfel că este dificil chiar și de speculat vreo legătură între aceasta și maladia care i-a pus capăt vieții peste două decenii. Cert este, însă, că nici problemele de sănătate, nici timpul dedicat practicii în spitale nu l-au împiedicat să-și definitiveze repede studiile atunci când evoluția vieții politice din Monarhia Austriacă anunța trecerea spre liberalism. Perspectiva întoarcerii în Transilvania, într-un mediu mult diferit de rigurosul regim neo-absolutist (1850-1859), l-a determinat să renunțe la posibila carieră din capitala Imperiului, astfel că, începând cu 1861 îl regăsim profesând în zona Sibiului.

În anul 1864, N. Stoia participă la concursul pentru postul de medic al comunei Rășinari, câștigând în fața unui tânăr absolvent, viitorul medic militar și explorator Bucur Ilarie Mitrea (1842-1904). Unele medalioane biografice de popularizare referitoare la cel din urmă menționează că la alegerea lui Stoia ar fi contribuit și solida sa practică medicală anterioară, care însuma deja cinci ani [20]. Veniturile aduse de această funcție nu erau însă suficiente pentru a-i susține familia, care într-un timp relativ scurt a ajuns să numere alături de el încă patru membri: soția Ana (n. Popovici), fiicele Aurelia și Cornelia, fiul Traian. Ca urmare, Dr. N. Stoia s-a lansat într-o serie de întreprinderi economice, alături de amicii săi Visarion Roman (1833-1885) și protopopul Clujului, Ioan Pamfilie (1827-1877), fără vreun succes deosebit [21].

În aceste condiții, la începutul anilor 1870 situația sa ajunsese atât de precară, încât lua în considerare posibilitatea de a părăsi cariera de medic în favoarea celei de preot. Însă, la invitația personală a Mitropolitului Ioan Vancea de Buteasa (1820-1892) și a altor înalte fețe bisericești, în anul 1872 devine medic al Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj, înlocuindu-l pe Bernhard Reichenberger, *c. r. chirurg*

primar în pensiuine. Odată cu mutarea la Blaj și afacerile personale au început să meargă mai bine, asocierea cu un anume Nicolae Rusanu aducându-i un câștig de câteva mii de florini. Dovadă în acest sens stă faptul că își permitea să plătească rate mari (peste 1.000 fl. anual) pentru a acoperi un împrumut făcut la banca „Albina” din Sibiu [22], iar în 1884 N. Rusanu încă le mai era dator urmașilor lui Stoia cu câteva mii de florini.

Activitatea politică

În corespondența păstrată a Dr. N. Stoia nu există decât o foarte vagă și nesigură referire la activități politice, datând din anul 1875. Din alte surse, cunoaștem însă faptul că medicul sibian a fost prezent la multe momente importante ale dezvoltării mișcării naționale românești între anii 1861-1875, făcând parte din ceea ce am putea numi elita politică românească.

Între 1/13 – 4/15 ianuarie 1861 Dr. Stoia s-a numărat printre delegații mireni la Conferința Națională Românească de la Sibiu. Vârsta relativ tânără nu a reprezentat un impediment și putem bănuși că studiile vieneze l-au ajutat la propulsarea printre fruntașii națiunii române. Pe perioada conferinței a adoptat o poziție moderată, apropiată de cea a cercurilor blăjene, deoarece nu îl regăsim nici în tabăra radicalilor lui George Bariț (1812-1893) și Ioan Axente Sever (1821-1906) și nici în cea a episcopului ortodox Andrei baron de Șaguna (1808-1873) [23].

În același an 1861, medicul sibian apare menționat printre membrii fondatori ai Asociațiunii pentru Literatura și Cultura Poporului Român (ASTRA) [24].

Între 1863-1865, poziția și relațiile anterioare l-au făcut cu siguranță să se implice în pregătirea alegerilor pentru dieta de la Sibiu, susținând în acest fel idealurile elitei politice românești: egala îndreptățire politică, recunoașterea limbii române ca limbă oficială în administrație și justiție, instaurarea unui sistem electoral nediscriminatoriu – în limitele lăsate de votul cenșitar și de persistența elementelor premoderne precum „viriliștii”. Faptul că în comuna Rășinari este ales deputat în 1863-1864 Servian Popovici (probabil rudă a soției sale) [25] ne conduce la ideea că nici N. Stoia nu putea să lipsească dintre cei care l-au sprijinit. Cu toate acestea, lipsa continuității prezenței sale în structurile de vârf ale mișcării naționale indică o aplecare mai mare spre profesia medicală decât spre politică.

După căderea regimului liberal și instaurarea dualismului austro-ungar, Dr. Stoia nu s-a implicat niciodată direct în divergențele dintre activiști și pasiviști. Între 1865-1868 numele său nu apare în presa timpului atașat vreunei tabere, semn că a continuat să privilegieze misiunea sa medicală în detrimentul politicii. Dar această detașare nu a fost totală. Amicițiiile sale l-au condus în final la asocierea sa cu gruparea pasivistă. Era bun prieten cu Visarion Roman, artizanul organizării Conferinței de la Miercurea din 1869, eveniment ce a marcat înființarea Partidului

Național Român din Transilvania [26]. Era de asemenea bun prieten cu mulți dintre liderii facțiunii pasiviste din Blaj, o bună parte dintre ei fiindu-i foști colegi.

Ca urmare, alegerea sa în Comitetul Central al PNRT în anul 1869 apare firească și demonstrează că, în ciuda aparentei lipse de implicare politică, Dr. Stoia era o persoană apreciată în rândul contemporanilor. Din 1869 până în 1874, în ciuda traversării unei perioade dificile din punct de vedere financiar, medicul sibian a continuat să fie prezent la evenimentele importante organizate de PNR, precum conferința de la Alba Iulia din 1872 [27], rămânând formal în structurile conducătoare ale partidului. În luna decembrie 1874 apare chiar o informație semi-criptică ce pare să indice implicarea sa într-o serie de negocieri cu oameni politici maghiari sau, cel puțin, dorința colegilor săi de partid de a-l coopta la aceste negocieri [28].

Sfârșitul

Dacă în jurul anului 1875 Dr. N. Stoia traversa o perioadă bună pe plan profesional, politic și economic, pe plan familial și personal lucrurile au început să se înrăutățească. Din corespondență reiese că era nemulțumit de soția sa, de firea irascibilă a acesteia și de lipsa ei de cumpătate. Mai grav, în primăvara anului 1878 o boală severă l-a obligat să se întoarcă la Viena, unde s-a supus controlului fostului său profesor Dr. J. Škoda. În corespondența sa N. Stoia nu oferă informații despre simptomele bolii (exceptând comuna scădere în greutate), dar evoluția rapidă a acesteia și specialitatea medicului curant (internist), ne fac să ne gândim la o posibilă formă de cancer. Pe de altă parte, în registrul de decese al parohiei Blajului, cauza indicată a morții este: „*paralitia de anima*” – dar aceasta trebuie să fi survenit ca efect al întregului complex patologic ce îl afecta. [29] Pronosticurile profesorului vienez fiind pesimiste, în iarna anului 1878 Dr. Stoia și-a pus ordine în lucruri cu ajutorul prietenului său I.M. Moldovan, pe care l-a numit executor testamentar și tutore al copiilor (nu avea încredere în soție din cauza firii ei risipitoare). La scurt timp după, pe 6 mai 1879, a încetat din viață, singurul său regret exprimat fiind acela că nu a putut oferi copiilor săi o situație materială mai solidă [30]. A fost înmormântat în cimitirul Bisericii Grecești din Blaj, dar locul mormântului nu mai poate fi identificat astăzi din cauza înhumărilor ulterioare și a schimbării pietrelor funerare [31].

Ioan Micu Moldovan s-a îngrijit de averea rămasă, reușind să ofere fetelor o zestre decentă, iar băiatului i-a susținut parcursul școlar și l-a ajutat să se angajeze ulterior ca *provisor dominial* al Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj [32]. În anul 1896 s-a căsătorit la Cluj cu Ana Carolina Gurisatti [33]. Fata cea mare, Aurelia, s-a căsătorit la scurt timp după moartea tatălui cu avocatul blăjean Vasile Olteanu, prieten de familie al lui I.M. Moldovan. Soția, Ana, a continuat să locuiască în Blaj, probabil împreună cu fiica sa Aurelia. Ambele sunt înmormântate în cripta familiei Olteanu (cimitirul exterior al orașului, parcela XIII 33), dar

numele lor nu se mai păstrează pe piatra de mormânt din cauza înhumărilor ulterioare. [34] Despre fiica mijlocie, Cornelia, nu există informații documentare.

Amintirea Dr. Stoia pare să se fi șters repede, căci nu mai apare menționat nici măcar tangențial în corespondențele membrilor săi de generație, cu atât mai puțin în studiile istorice. Sperăm că în timp, prin recuperarea unui număr mai mare de scrisori trimise diversilor săi amici, portretul medicului sibian va depăși stadiul de crochiu, prinzând contururi și, de ce nu, chiar tușe de culoare.

Acknowledgement

Acest studiu a fost susținut de către CNCS-UEFISCDI, prin proiectul de cercetare: PN-II-PCE-2011-3-0040.

Bibliografie

1. Maior L. Alexandru Vaida Voevod: putere și defăimare. RAO, București, 2010
2. Crișan V. Aurel C. Popovici (1863-1917). Editura Altip, Alba Iulia, 2008
3. Bologa VL. Contribuțiuni la istoria medicinei din Ardeal. Patru veacuri de medicină în Ardeal. Întâii medici români și întâiele tipărituri medicale românești în Ardeal. Oameni și fapte din trecutul medical al Brașovului. Institutul de arte grafice Ardealul, Cluj, 1927, 40
4. ***. Necrolog. Nicolae Stoia. Familia 1879;33:224; ***. Necrolog. Observatoriul 1879;35:141
5. Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale (DJCjAN). Fond personal Ioan Micu Moldovan (FPIMM). Corespondență 15979:2
6. Comșa N. Seicean T. Dascălii Blajului 1754-1948. Demiurg, București, 1994, 80
7. Comșa N. Seicean T. Dascălii Blajului 1754-1948, 84
8. Comșa N. Seicean T. Dascălii Blajului 1754-1948, 79
9. DJCjAN. FPIMM. Corespondență 15979:1; Direcția Județeană Alba a Arhivelor Naționale (DJAbAN). Fond personal Ioan Micu Moldovan (FPIMM). Dosar 14/1860:2
10. DJCjAN. FPIMM. Corespondență 15981:1
11. ***. Neue Deutsche Biographie. 22, Duncker & Humblot, Berlin, 2005, 8-9.
12. ***. Neue Deutsche Biographie. 10, Duncker & Humblot, Berlin, 1974, 109-110
13. DJCjAN. FPIMM. Corespondență 15979:1; Sakula A. Joseph Škoda 1805-81: a centenary tribute to a pioneer of thoracic medicine. Thorax 1981;6:404-411
14. ***. Neue Deutsche Biographie. 8, Duncker & Humblot, Berlin, 1969, 172-173
15. ***. Neue Deutsche Biographie. 2, Duncker & Humblot, Berlin, 1955, 655
16. ***. Allgemeine Deutsche Biographie. 33, Duncker & Humblot, Leipzig, 1891, 704-706
17. ***. Uebersicht der akademischen Behörden, der den einzelnen Facultäten zugehörenden. Decane, Pro-Decane, Professoren, Privatdocenten, Lehrer, Adjuncten und Assistenten dann der Kirche, Bibliothek, Kanzlei, Quästur etc. an der kaiserl. Königl. Universität zu Wien, Beginne des Sommer-Semesters 1854, Wien, 1854, 10-16; Sigmirean C. Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca

- modernă. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000, 151
18. DJCjAN. FPIMM. Corespondență 15979:2
19. DJAbAN. FPIMM. Dosar 14/1860:1-2
20. ***. Ilarie Mitrea (1842-1904). Accesibil pe URL:http://art-zone.ro/personalitati/ilarie_mitrea.html
21. DJAbAN. FPIMM. Dosar 46/1867:1
22. DJCjAN. FPIMM. Acte personale 6841, 6862, 6972, 6948, 7066
23. ***. Protocolulu ședințelor conferinței naționale românești ținute din 1/13 până în 4/16 Ianuarie 1861 la Sibiu sub președința a doi Arhipăstori românești din Transilvania cu aclusele sale și cu unu comentariu. Editoru G. Bariț, Provăzetori Römer & Kamner, Brașov, 1861, 56 sqq
24. ***. Acte privitoare la urdirea si infiintarea Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu date in tipariu de insasi Asociatiunea. Tipografi'a Dieceasana, Sibiu, 1862, 58
25. Retegan S. Dieta românească a Transilvaniei (1863-1864). Ed. Dacia, Cluj, 1979, 77-78
26. ***. Acte si date despre conferinti'a romana naționale din Transilvania, ținuta in 7 si 8 martiu 1869 in Opidulu Mercuria. Tipografia lui Em. Bartalits, Pesta, 1870, 126
27. Gazeta Transilvaniei 1872;52:1
28. DJCjAN. FPIMM. Corespondență 13531:1, 13532:1
29. DJAbAN, Colecția Registre Parohiale de Stare Civilă de la Instituțiile de Cult, Parohia Greco-Catolică Blaj, Protocolul Decedaților 1878-1896: 13
30. DJCjAN. FPIMM. Corespondență 15986:1, 15987:1
31. DJAbAN, CRPSCIC, Parohia Greco-Catolică Blaj, Protocolul Decedaților 1878-1896: 13. Afirmațiile noastre se bazează și pe cercetări de teren în cimitirul Bisericii Grecești din Blaj (str. Astra)
32. ***. Șematismul veneratului cler al Archidiecesei Metropolitane greco-catolice române de Alba Iulia și Făgăraș pre anul Domnului 1900. Tipografia Arhidiecezană, Blaj, 1900, 667
33. Familia 1896; 46:552
34. Informațiile sunt preluate din registrul de înhumări al cimitirului, prin bunăvoința pr. Nicolae Oprean.